

**MUSEU
ARQUEOLÒGIC
MUNICIPAL D'ALCOI
CAMIL VISEDO I
MOLTÓ**

**MEMÒRIA
D'ACTIVITATS DE 1995**

J. EMILI AURA TORTOSA
JOSEP M. SEGURA I MARTÍ

INTRODUCCIÓ

La ciutat d'Alcoi dels darrers anys del segle XIX va conèixer, amb la inquietud lògica de tot coneixement nou, els primers descobriments arqueològics de què tenim referència. Es tractava d'una necròpolis de les primeres societats metal·lúrgiques, localitzada en uns badalls d'una zona que encara avui anomenem les Llometes. Des d'aquesta fita inicial, els estudiosos que s'han ocupat de l'arqueologia de les nostres comarques hi han aportat coneixements científics substancials. Però, sobretot, han fet possible l'existència del Museu Arqueològic d'Alcoi.

L'any 1995, el Museu Arqueològic Municipal d'Alcoi va complir 50 anys des de la seua creació en 1945. Aquell any l'Ajuntament d'Alcoi va assumir la que, sens dubte, era una conseqüència de l'arrelada tradició arqueològica desenvolupada a les nostres comarques i, també, la gran il·lusió de qui en va ser el primer director: Camil Visedo Moltó. El suport de l'Ajuntament d'Alcoi al llarg d'aquest mig segle ha estat una constant, i una prova evident d'aquest compromís és que avui el nostre Museu Arqueològic pot ser considerat un dels museus municipals més consolidats del nostre àmbit.

Aquesta memòria, corresponent a l'any 1995, recull les modestes, quasi domèstiques, iniciatives i actes duts a ter-

Es resumeix l'activitat realitzada al Museu durant l'any 1995 i es descriuen els diferents nivells d'actuació: administració i gestió, difusió, conservació i investigació.

Se resume la actividad realizada en el Museo durante el año 1995, describiéndose sus diferentes niveles de actuación: Administración y Gestión, la Difusión e Investigación.

Alcoi archaeological Museum. 1995 report of activities.

In this report we give an abridged account of the activities carried out at the Museum during the year 1995, stating its different levels of action, that is, Administration and Management, Publications and Knowledge spreading, preservation and research.

me per celebrar aquest aniversari. A més a més, arreplega les activitats de les quals el Museu és responsable. Com en anys anteriors, hem mantingut les nostres línies d'actuació bàsiques: l'estudi i la catalogació dels fons, la seua neteja, restauració i conservació, així com la difusió del nostre patrimoni arqueològic. En aquesta darrera línia hem de destacar, un any més, la confiança i el suport de la Caja de Ahorros del Mediterráneo.

El Museu ha continuat col·laborant pràcticament en tots els projectes d'investigació desenvolupats a les nostres comarques. En aquest àmbit, cal destacar l'especial atenció que el Museu dedica al projecte d'investigació de la Serreta, en el qual continua treballant-se des de 1985, sobre la base de la col·laboració establerta amb el Museu Arqueològic de la Diputació d'Alacant.

ADMINISTRACIÓ I GESTIÓ

Les despeses ordinàries fetes amb motiu de la realització de diferents activitats al Museu, com ara les beques, les publicacions, les restauracions, etc., així com les compres de material i el manteniment de les instal·lacions, van ascendir a un total de 7.450.000 pessetes, quantitat que ha estat atesa pel pressupost municipal de l'Ajuntament d'Alcoi de l'any 1995.

- Subvencions:

La Direcció General de Patrimoni Artístic de la Conselleria de Cultura, mitjançant la seua resolució de 7 de juny de 1995, respecte de les ajudes a museus i col·leccions museogràfiques, notificava a l'Ajuntament d'Alcoi (Museu Arqueològic Municipal) la concessió d'una subvenció de 550.000 pessetes per a la realització d'inventaris de peces de la col·lecció del Museu, i una altra subvenció de 252.300 pessetes per a l'adquisició de dispositius perifèrics de l'equip informàtic.

Per la seua part, la Caja de Ahorros del Mediterráneo ens va donar el seu suport econòmic per al finançament de les activitats didàctiques següents: *Tallers d'Arqueologia Experimental*, adreçats als escolars, i l'edició d'un vídeo i políptics informatius sobre el Museu.

- Informes i correspondència:

Les gestions de les activitats desenvolupades durant l'exercici de 1995 i les relacions amb altres institucions han generat 172 escrits d'eixida i s'han rebut 182 cartes. D'aquests escrits i expedients cal destacar els referits a la donació i el depòsit de materials arqueològics de què ha estat objecte el Museu; les sol·licituds per a l'estudi, la fotografia, etc., de les col·leccions, i el préstec temporal de les exposicions monogràfiques generades al si del Museu; les memòries i la documentació de les convocatòries de subvencions; els informes per a la Comissió d'Urbanisme pel que fa a les llicències d'obres, etc.

BIBLIOTECA

La consulta bibliogràfica per part d'estudiants i d'investigadors ha estat una activitat constant, i també el préstec domiciliari de llibres.

L'intercanvi de publicacions amb altres institucions i les adquisicions de llibres han representat un increment de 314 volums al llarg de 1995. A la relació d'intercanvis de publicacions esmentada en les memòries corresponents als exercicis de 1993 i 1994 (amb un total de 86 institucions), cal que hi afegim les institucions que durant l'any 1995 s'han incorporat a l'intercanvi bibliogràfic amb la nostra revista:

- Museu d'Àlaba (Vitòria)

Atxa

- Museu Arqueològic d'Almassora

- Museu de Gavà

La sentiù, quaderns de divulgació, Rubricatum

- Universitat de Girona

Estudi general

- Col·legi Universitari de Terol

Kalathos

- Museu de Quíñones de Lleó

Castrelos

- Associació Espanyola d'Egiptologia

Boletín de la Asociación Española de Egiptología

- Museu "El Cigarralejo". Mula (Múrcia).

- Dept. Història Antiga (Universitat de Múrcia)

Antigüedad y cristianismo

- Grup Marcelo Macías (Orense)

- Centro de Estudios Turiasenses (Tarassona)

Turiaso

- Museu Arqueològic i Etnogràfic de Tenerife (Sta. Cruz de Tenerife)

Eres

- Acadèmia de Cultura Valenciana (València)

Serie arqueológica - Serie histórica

- Direcció General de Patrimoni Artístic. Conselleria de Cultura, Educació i Ciència (València)

- Biblioteca de la DG de Patrimoni Artístic. Conselleria de Cultura, Educació i Ciència (València)

- Museu de Prehistòria i Arqueologia de Villalba (Lugo)

Férvedes

LA DIFUSIÓ DEL PATRIMONI

Estadístiques de les visites

Els horaris i dies en què ha obert el Museu Arqueològic Municipal en 1995 són:

- Primavera, tardor i hivern:

- De dilluns a divendres: de 9 a 14 hores.

- Dissabtes, diumenges i festius: de 10.30 a 13.30 hores.

- Estiu (de l'1 al 30 de juliol i de l'1 al 30 de setembre)

- De dilluns a divendres: de 9 a 14 hores.

- Dissabtes, diumenges i festius: tancat.

Llevat d'aquest horari, s'han autoritzat visites a la vesprada, de caràcter individual i per a diferents col·lectius (amb una sol·licitud prèvia).

El Museu ha obert un total de 307 dies. Durant el mes d'agost va romandre tancat.

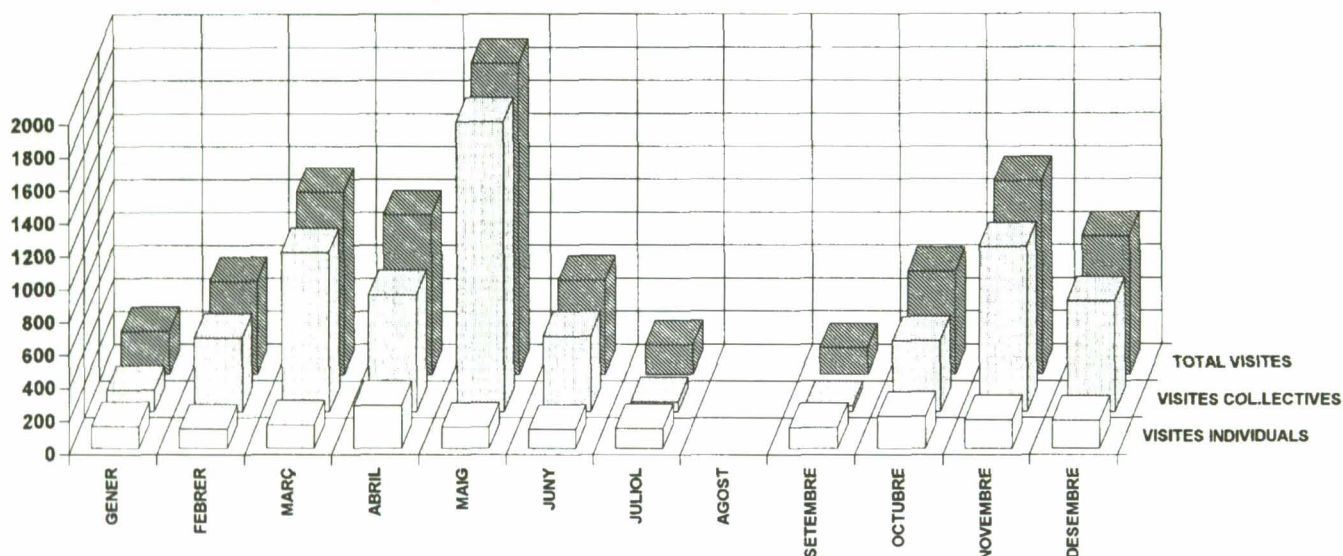
- Comentaris sobre la distribució setmanal de les visites individuals i col·lectives:

Els dies en què el Museu ha rebut una major afluència de visitants individuals ha estat els dissabtes i els diumenges (7,9 i 7,7 visites/dia), amb un total anual de 331 i 329 visites, respectivament. Els dies laborals s'observa una menor quantitat de visites individuals, encara que amb una mitjana entre 6,1 i 3,3 visites/dia.

Els dies en què el Museu rep visites col·lectives o de grups són, per ordre de preferència: divendres, dijous, dimarts, dimecres i dilluns. Els dissabtes i els diumenges baixa l'índex de les visites col·lectives.

Per la suma de visites individuals i col·lectives es pot deduir que els dies de la setmana en què el Museu rep una major quantitat de visitants són els divendres i els dijous, amb una mitjana diària entre 33,6 i 31,1 visites per dia. En darrer lloc se situen els dimarts, dimecres i dissabtes (entre 28,2 i 25 visites/dia). Amb una menor incidència els dilluns i els diumenges (21 i 17,4 visites/dia, respectivament).

GRÀFICA DE VISITES 1995

PREFERÈNCIES DIA/SETMANA I MITJANA DE VISITES INDIVIDUALS I VISITES COL-LECTIVES

	individuals mitjana diària	col.lectives mitjana diària	mitjana total
dilluns	4,7	16,3	21
dimarts	3,3	24,9	28,2
dimecres	4,1	23,1	27,3
dijous	4,1	27	31,1
divendres	6,1	27,5	33,6
dissabtes	7,9	17,1	25
diumenges	7,7	9,7	17,4

*mitjana diària anual27,2 visites

RESUM VISITANTS 1995

	DIES OBERT	NÚM. COL.L.	VISITES COL.L.	VISITES INDIV.	TOTAL VISITES
GENER	29	5	130	133	263
FEBRER	28	15	448	119	567
MARÇ	31	30	966	144	1.110
ABRIL	27	20	709	262	971
MAIG	30	48	1.758	131	1.889
JUNY	30	13	457	117	574
JULIOL	21	1	60	121	181
AGOST	0	0	0	0	0
SETEMBRE	21	1	36	128	164
OCTUBRE	31	8	430	196	626
NOVEMBRE	30	25	999	176	1.175
DESEMBRE	29	22	669	171	840
TOTAL	307	188	6.662	1.698	8.360

La mitjana anual és de 27,2 visites diàries, durant els 307 dies en què el Museu ha estat obert al públic.

La xifra anual total és de 8.360 visites, de les quals 1.698 han estat individuals i 6.662 visitants repartits en 188 grups de diversa procedència, d'acord amb els següents percentatges:

Col·lectius locals. 34%

Col·lectius de la resta de la Comunitat Valenciana. 62%

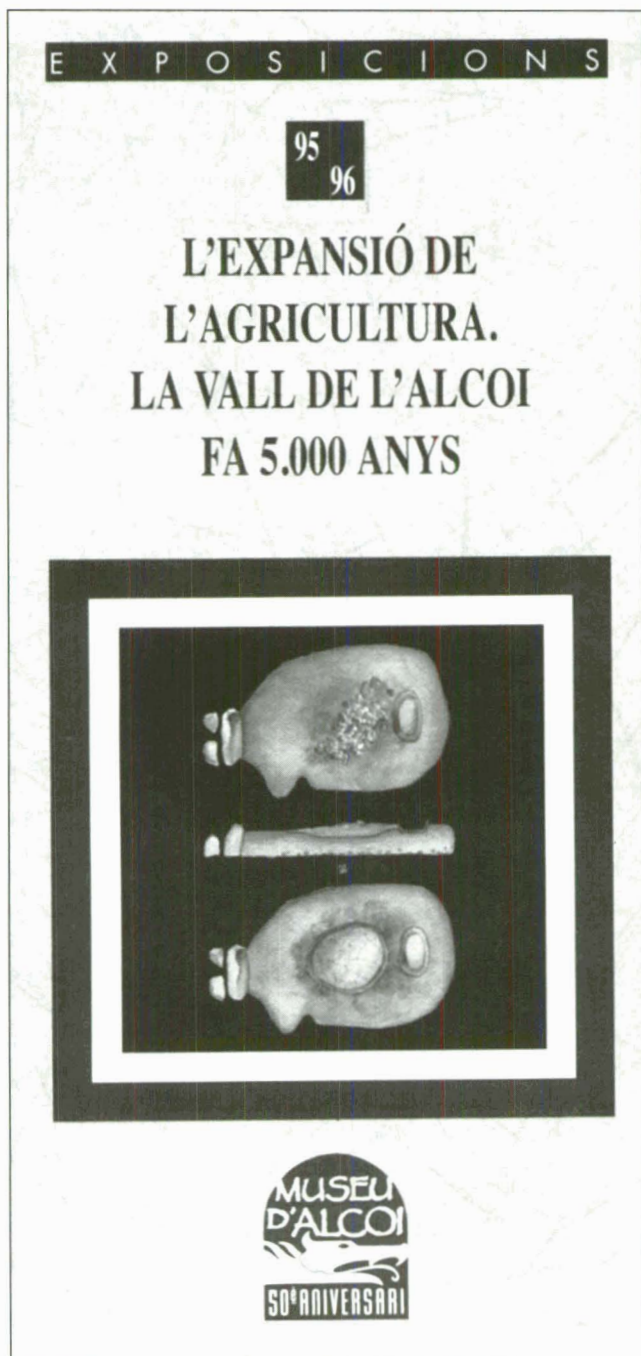
Col·lectius d'altres comunitats i grups estrangers . . 4%

A més, cal afegir que alguns d'aquests col·lectius –generalment els escolars, quan els grups superen les 30 persones– han visitat el museu de forma fraccionada, en petits grups, o per cursos naturals.

Exposicions canviants

El dia 23 de març va tenir lloc l'acte de presentació d'una nova mostra temàtica, titulada *L'expansió de l'agricultura. La vall de l'Alcoi fa 5.000 anys*, la qual va ser instal·lada a la sala d'exposicions canviants del Museu. Aquesta exposició va ser generada pel nostre Museu d'acord amb el projecte d'investigació d'un equip d'arqueòlegs, sota la direcció del professor Joan Bernabeu Auban (Departament de Prehistòria i d'Arqueologia de la Universitat de València).

Pel que fa a les exposicions itinerants del Museu, cal donar compte del préstec d'una selecció de materials arqueològics de la Cova Beneito –amb peces dels museus d'Ala-

cant i d'Alcoi— i dels plafons de l'exposició *Cova Beneito: un jaciment de caçadors-recol·lectors a les nostres comarques*, que va ser demanada al Museu d'Alcoi per l'Ajuntament de la vila de Muro de l'Alcoi, i que coincidint amb la Fireta de Sant Antoni (gener de 1995), es va exposar a l'Aula de Cultura de la CAM de Muro de l'Alcoi.

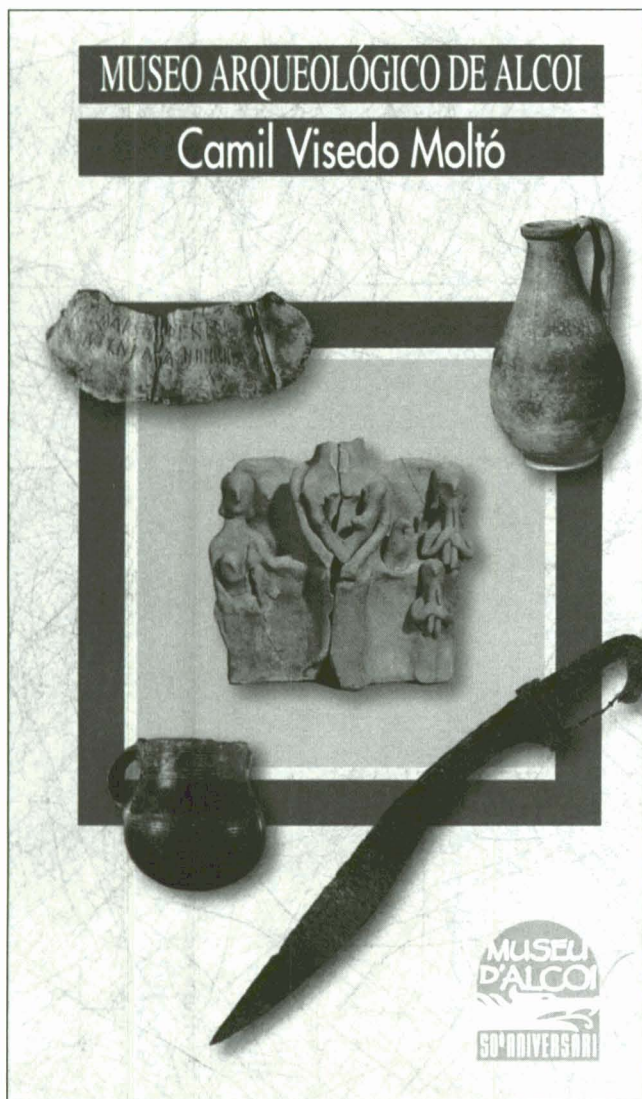
Activitats didàctiques

L'experiència duta a terme durant el darrer any de 1994, respecte de les animacions per a xiquets d'ensenyament secundari que tracten dels Tallers d'Arqueologia Ex-

perimentals, es va tornar a posar en pràctica durant aquest any en deu centres escolars d'Alcoi i d'alguns municipis de l'Alcoià i del Comtat, on es van desenvolupar les experiències de la tecnologia dels caçadors-recol·lectors prehistòrics, fonamentalment pel que fa al procés de fabricació i utilització de les armes de caça. Aquestes sessions van ser impartides per Paula Jardón Giner i Begoña Soler Mayor, i van tenir la col·laboració de la CAM-Fundación Cultural i del Centre de Professors de l'Alcoià-Comtat.

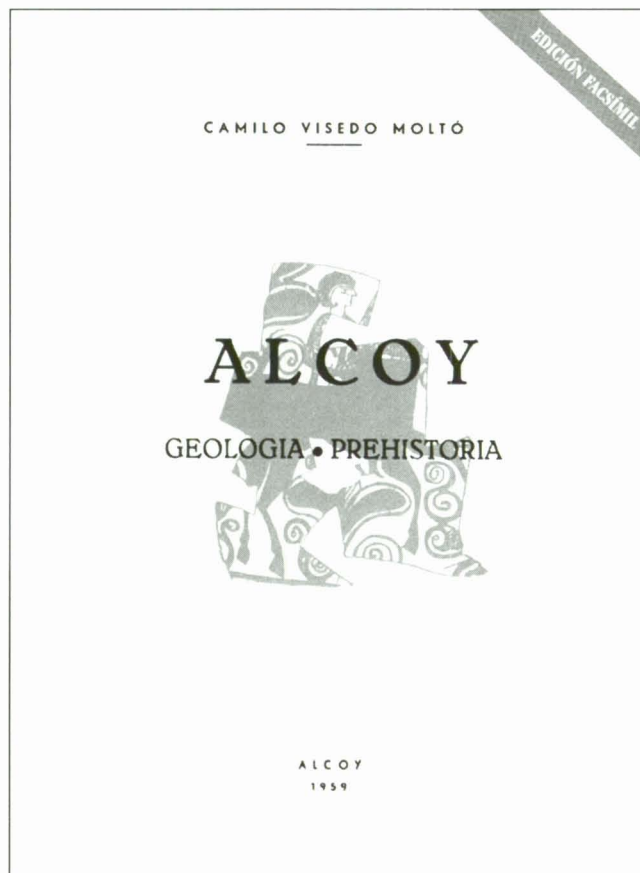
Pel que fa a les visites al Museu per part d'escolars i d'altres col·lectius, que durant l'any 1995 han estat un total de 188 grups, cal esmentar-ne que 147 visites han estat guiades per personal del Museu. En determinades ocasions els escolars han pogut experimentar algunes de les activitats de la "Maleta didàctica", així com veure vídeos de contingut didàctic. També cal que ens referim a les visites

guiades a jaciments arqueològics, en què s'han atés peticions per a visitar les pintures rupestres de la Sarga i el jaciment ibèric de la Serreta.

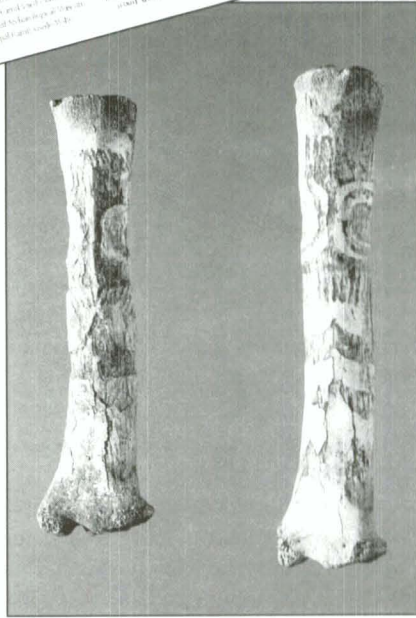
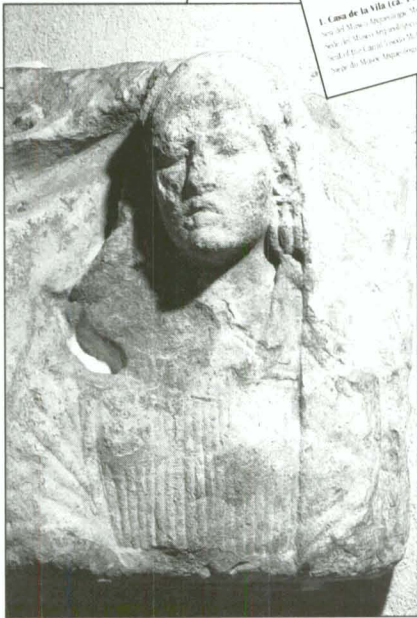
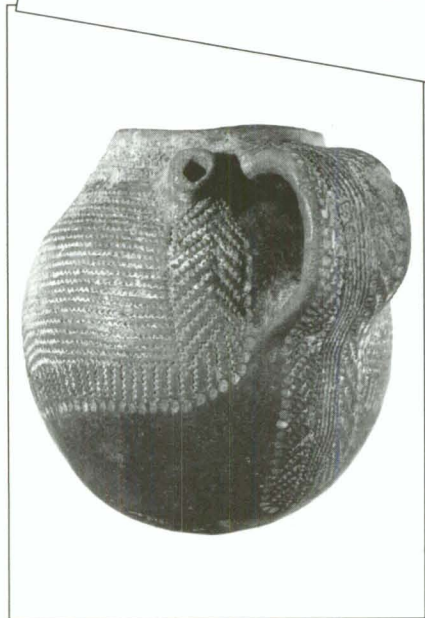
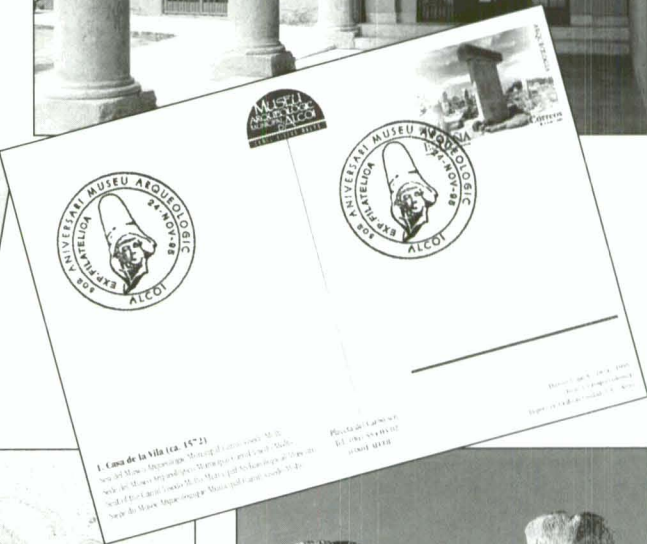
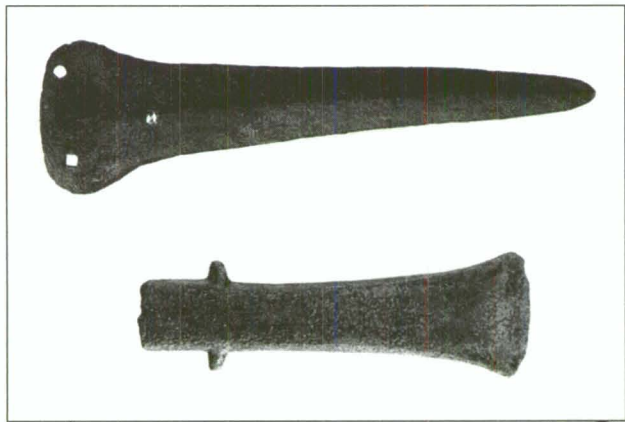
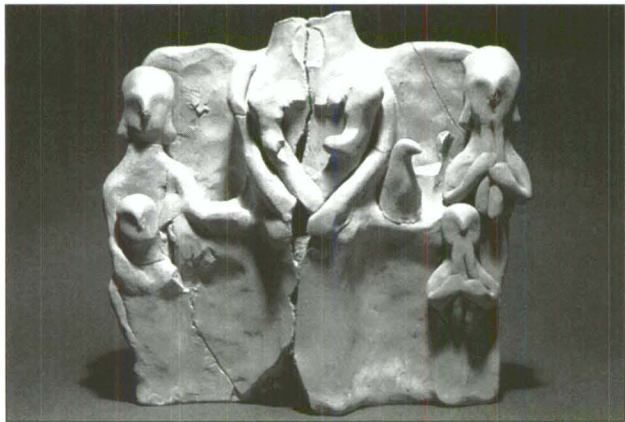
Publicacions

Amb motiu del 50è aniversari de la creació del Museu han estat editades 2.000 col·leccions de vuit targetes postals amb la reproducció de materials de la col·lecció i, a més, un vídeo on es documenten els continguts de l'exposició permanent. Un altre tipus de materials commemoratius han estat els dissenys estampats en unes samarretes i uns pins que reproduïxen alguns exvots de la Serreta. També s'ha publicat una edició facsímil de 1.500 exemplars del volum *Alcoi. Geologia-Prehistoria*, obra del creador del nostre Museu, Camil Visedo i Moltó. El finançament d'aquests materials i la seua presentació pública van tenir el suport institucional de l'Ajuntament d'Alcoi i la Caja de Ahorros del Mediterráneo. En aquest sentit, cal esmentar la col·laboració de l'Associació Filatèlica i Nu-

mismàtica d'Alcoi, la qual es va afegir a la nostra commemoració i va organitzar una exposició de segells de correus, que va tenir lloc a l'Aula de Cultura de la Caja de Ahorros del Mediterráneo. Aquesta entitat també va sol·licitar un matasegells especial a fi que l'Oficina de Correus segellara efectes postals durant el dia 24 de novembre.

Pel mes de març de 1994 va eixir el número 3 de la nostra revista *Recerques del Museu d'Alcoi*, la presentació de la qual es va fer coincidir amb la inauguració de la mostra monogràfica esmentada a l'epígraf de les exposicions.

LA CONSERVACIÓ DEL PATRIMONI

Depòsits de materials arqueològics

Els directors de les excavacions i prospeccions arqueològiques autoritzades per la Direcció General de Patrimoni Artístic, que han estat realitzades al nostre àmbit durant l'any 1995, han depositat al Museu d'Alcoi els materials arqueològics recuperats a les actuacions següents:

- excavació arqueològica ordinària a la Serreta (Alcoi, Cocentaina i Penàguila)
- excavació arqueològica d'urgència al Castell de Cocentaina (Cocentaina)

Préstec de materials

Amb motiu dels actes culturals de la Fira de Sant Antoni, i des del 20 al 23 de gener, es va poder visitar a Muro de l'Alcoi l'exposició *Cova Beneito. Un jaciment de caçadors-recol·lectors a les nostres comarques*, la qual va incorporar una selecció de peces arqueològiques de l'esmentat jaciment, el préstec de les quals havia estat sol·licitat per l'Ajuntament de Muro de l'Alcoi.

La comissió organitzadora de l'exposició *Al-Andalus y el Caballo* ens va sol·licitar el préstec d'una peça de coroplàstia ceràmica envernissada que representa un joguet dels segles XII-XIII (genet andalusí), la qual va formar part de l'esmentada exposició, i aquesta es va mostrar a la ciutat de Jerez durant els dies 1 d'abril al 31 de juliol de 1995.

A finals del mes de març fa finalitzar a Dénia l'exposició *Els ibers a la Marina Alta*, la qual s'havia inaugurat el dia 14 de desembre de 1994, i van retornar al Museu d'Alcoi els materials arqueològics i els plafons de l'exposició *L'urbanisme ibèric a la Serreta*, que havien estat sol·licitats pel Museu Arqueològic de Dénia perquè formaren part d'aquella mostra.

El senyor Pablo Adelantado Lliso ens va demanar el préstec d'unes mostres de ferro d'armament ibèric, per al seu estudi i anàlisi.

Pel mes de febrer es van retornar a l'ermita de Sant Antoni d'Alcoi, per a ser-hi depositades definitivament, dos objectes de culte que havien estat custodiats al Museu mentre es realitzaven les obres de restauració de l'ermita. Es tracta d'una imatge de santa Rita (model d'Olot, de principis de segle XX) i una làmina emmarcada amb una iconografia mariana (litografia de finals del segle XIX).

El Museu d'Alcoi va autoritzar el préstec d'un plafó ceràmic amb la iconografia de la Verge dels Lliris, sol·licitat pel Grup de Danses Carrascal (Alcoi), perquè formara part d'una mostra titulada *Dins del mas. La vida quotidiana*, que va tenir lloc al Centre Cultural d'Alcoi.

Inventari de materials

L'ordenació dels fons arqueològics i l'inventari d'aquests, ha estat una de les activitats que han ocupat una atenció preferent per part del personal i dels col·laboradors del Museu. Així mateix, cal destacar la continuïtat observada en l'aplicació informàtica proposada per la Conselleria de Cultura (Sistema Valencià d'Inventaris), principalment per a les peces arqueològiques que es troben a l'exposició permanent del Museu, així com per als materials i les col·leccions emmagatzemades. En aquest sentit, hem d'agrair la col·laboració de les següents persones: Oretó García Puchol (beca per a l'aplicació informàtica del SVI, subvenció de la Conselleria de Cultura), Ignasi Grau Mira i Sara Moltó Gisbert (becats per l'Ajuntament d'Alcoi), així com la desinteressada col·laboració de Begoña Doménech Ferrándiz i Cristina Reig Seguí.

Laboratori de restauració

L'activitat del laboratori ha adreçat la seua atenció vers els tractaments de les peces metàl·liques de la Serreta (38 tractaments) i d'altres materials ceràmics (14 restauracions). Pel que fa a la dotació d'aparells per al laboratori de restauració, en aquest exercici s'ha instal·lat un forn i es disposa d'un nou microtorn. També l'equip fotogràfic s'ha dotat amb nous elements.

Quant a la *falcata* provinent de les excavacions de la necròpolis de la Serreta (campanya de 1990), la qual havia estat, durant l'estiu de 1994, objecte d'una fase de restauració al Laboratoire de Conservation CNRS de Draguignan (Niça, França), aquesta peça va ser traslladada -una volta més- a l'esmentat laboratori per la senyora Carme Prats i Darder (Laboratori de Restauració de la Universitat de Lleida) per tal de concloure-hi l'esmentada restauració.

L'ACTIVITAT INVESTIGADORA

L'excavació del jaciment ibèric de la Serreta ha estat, un any més, una de les activitats més destacades i que ha comportat una major dedicació en matèria d'investigació. En aquest sentit, cal esmentar l'estudi de les cremacions de la necròpolis, realitzat per F. Gómez Bellard. Pel que fa a l'estudi dels materials obtinguts a les darreres excavacions a la Serreta, que dirigeixen els senyors Enric A. Llobregat Conesa, Jordi Juan Moltó i Manuel Olcina Doménech, cal esmentar la col·laboració en les diferents tasques de restauració, estudi, dibuix, etc., dels senyors Emilio Cortell Pérez, M. Paz de Miguel, Begoña Doménech Ferrándiz, Ignasi Grau Mira, Josep H. Miró Segura, Sara Moltó Gisbert, Cristina Reig Seguí, Feliciano Sala Sellés, Josep M. Segura Martí i José Zamora Pardo.

Durant 1995, el Museu ha acollit diferents investigadors que hi han realitzat treballs sobre les col·leccions i els

fons documentals que s'hi custodien. El senyor Israel Espí Pérez va realitzar una anàlisi petrològica de les ceràmiques fenícies occidentals, ibèriques a torn i de cuina, trobades a la necròpolis ibèrica de la Serreta i d'altres jaciments de l'Alcoià. El senyor José Luis Simón García va realitzar l'estudi i l'anàlisi metal·logràfic d'una destrat de bronze del jaciment de la Serreta. Les senyores Consuelo Mata Parreño i Àngels Martí Bonafé van estar revisant i estudiant ceràmiques de l'edat del Bronze Final. La senyora Trinidad Tortosa Rocamora va revisar-ne els fons per tal de realitzar un estudi dels temes decoratius de la ceràmica ibèrica figurada.

Cal que destaquem la labor desenvolupada per la senyora Oreto García Puchol (Dept. de Prehistòria i d'Arqueologia de la Universitat de València), pel que fa a la seua tasca de catalogació i estudi de les diferents col·lec-

cions d'indústries lítiques depositades al nostre Museu, així com la tasca d'estudi dels materials provinents d'excavacions antigues del jaciment ibèric de la Serreta, que han portat endavant el senyor Ignasi Grau Mira i la senyora Sara Moltó Gisbert.

La col·laboració amb altres institucions

Les relacions del Museu d'Alcoi amb les universitats d'Alacant, La Laguna, Lleida i València, així com les establertes amb el Museu Provincial d'Alacant, el Museu Arqueològic de Dénia i el Servei d'Investigació Prehistòrica de València, han esdevingut una experiència enriquidora i una col·laboració que ha permés desenvolupar investigacions i estudis sobre els fons materials i documentals del nostre Museu.

Caja de Ahorros
del Mediterráneo